VOORTGANG TRANSITIE JEUGD

Derde kwartaal 2015

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

De decentralisatie van de jeugdhulp is sinds 1 januari 2015 een feit. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft met het ministerie van VWS afgesproken om vier keer per jaar een enquête te houden onder de 42 jeugdregio's. Waar de monitor eerder vooral gebruikt werd om de voortgang in de gaten te houden, ligt nu de focus op ontwikkeling, samen leren en steeds beter worden. Deze derde voortgangsrapportage is begin oktober 2015 uitgezet onder de 42 jeugdregio's. Hieraan hebben 34 jeugdregio's deelgenomen.

Uit de reacties op de enquête ontstaat het volgende overkoepelende beeld:

Welke factoren dragen het meest bij aan een succesvolle voortgang van de transformatie?

- Steeds betere onderlinge en integrale samenwerking tussen gemeenten en met aanbieders.
- De gemeentelijke toegang werkt steeds professioneler en heeft oog voor de veiligheid van kinderen
- Het betrekken van ouders en jongeren
- Steeds betere dialoog met inwoners, cliënten en beroepsgroepen
- Investering in de relatie met huisartsen

Welke factoren dragen het meest bij aan zorgen over de voortgang van de transformatie?

- De financiële druk waaronder de transformatie moet plaatsvinden
- Samenloop van verschillende financiële en administratieve systemen en een te laag tempo van transformatie naar eenvoudige administratieve werkwijzen

Ruimte voor de jeugdhulp

Waar in de vorige uitvragen de nadruk lag op de transitie, is in deze uitvraag gefocust op de transformatie. De meeste regio's geven aan dat er meer ruimte is gekomen voor transformatie in samenwerking met aanbieders en in toenemende mate met cliënten.

Succesfactor: steeds betere onderlinge samenwerking tussen gemeenten en met aanbieders.

De samenwerking krijgt in verschillende regio's ook steeds meer inhoudelijk vorm door onder andere gezamenlijke transformatieagenda's, trainingen, innovatieve manieren van inkopen en diverse integrale casuïstiektafels.

Casuïstiek

Een regio organiseert in november een evenement 'cliënt centraal' waarbij overheid en aanbieders op gelijkwaardige basis met elkaar uitwisselen. Iedereen die wil bijdragen kan dat onder het adagium 'samen aan de lat voor een steeds betere zorg'.

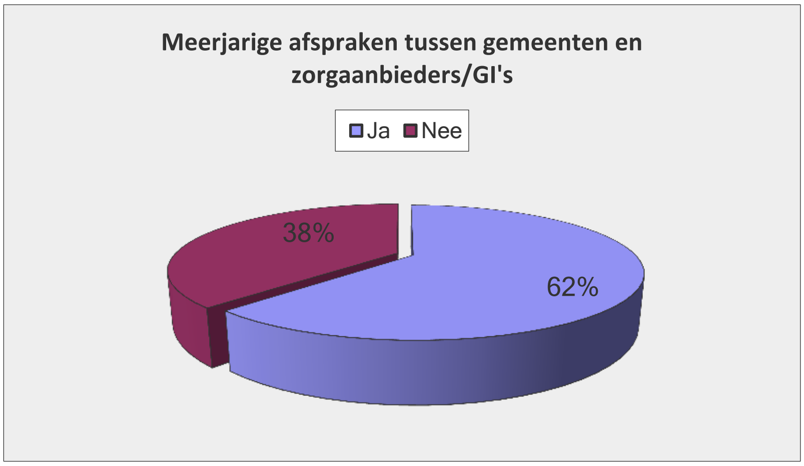
*

In een andere regio is ter voorbereiding op de inkoop Jeugd 2016 een gezamenlijk model ontwikkeld door aanbieders en gemeenten om de gewenste transformatie te beschrijven. Dit model is ook leidend geweest voor de uitvraag in het kader van de inkoop 2016.

*

Weer een andere regio organiseert trainingen voor professionals uit de gemeentelijke toegang en die van de aanbieders gezamenlijk.

Het lukt aanbieders en gemeenten dit jaar ook om meerjarige afspraken te maken. Dit geldt voor 62% van de regio's. Met de (gespecialiseerde) jeugdhulpaanbieders wordt in 34% van de gevallen gewerkt aan inhoudelijke doorontwikkeling en voor 31% aan de continuïteit van het aanbod. Dan is er ook nog 32% die deze stappen ondernemen met strategische partners, werken met raamcontracten of zelf met contracten voor onbepaalde tijd. Voor de Gecertificeerde instellingen ontstaat een zelfde soort beeld, al liggen daar de percentages iets hoger. Respectievelijk 47% voor inhoudelijke doorontwikkeling, 32% voor de continuïteit van het aanbod en 21% andersoortige meerjarenafspraken. Daarnaast stelt 81% van de ondervraagde regio's dat bovenregionale aanbieders werken aan de aansluiting bij de lokale toegang en het lokale specialistische veld. Deze bovenregionale aanbieders zouden in 66% van de gevallen ook toewerken naar integrale zorgvormen.

Succesfactor: steeds professionelere en veiligere gemeentelijke toegang

Er wordt door gemeenten hard gewerkt om de toegang op orde te krijgen. Veel tijd en geld wordt er geïnvesteerd in de professionals, het leggen van de verbanden tussen de verschillende zorglijnen en hun kennis. Hierdoor kan er steeds meer maatwerk geleverd worden en meer ingezet worden op preventie. Gemeenten geven daarbij wel aan dat er nog een hoop moet gebeuren om echt kwalitatief goed maatwerk te leveren en de aansluiting te maken met derden en andere zorglijnen. Jongeren en ouders worden ook steeds

meer betrokken en zijn aanwezig bij de verschillende casuïstiektafels. Deze tafels worden in verschillende regio's passend bij de lokale context vormgegeven.

Jeugdbeschermingskaart
Een mooi voorbeeld van een goed werkende casuïstiektafel is die van de Jeugdbescherming. Bij dit overleg gaan Jeugdbeschermingsprofessionals, professionals uit de gemeentelijke toegang, ouders en cliënt (en eventueel de Raad voor de Kinderbescherming) met elkaar om de tafel om het zorgtraject te bespreken. Zo wordt acute dwang met alle weerstand zoveel mogelijk voorkomen. Zoals een van de respondenten verwoord:

"In onze regio is in meer dan 89% van de ouders bij de gesprekken aan de beschermtafel aanwezig. Niet meer praten over maar praten met wordt steeds meer de dagelijkse praktijk".

Zie voor meer informatie: https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/jeugdbescherming/nieuws/vng-lanceert-inspiratiekaart-jeugdbescherming-voor-gemeenten

Ten aanzien van de borging van de veiligheid van het kind binnen de gemeentelijke toegang geven de gemeenten gemiddeld het cijfer 7.2. Verschillende werkwijzen worden aangedragen. Van het opstellen van een gezamenlijk referentiekader van en trainingen met de lokale toegang en Veilig Thuis tot de detachering van veiligheidsprofessionals binnen de lokale toegang. Van het hebben van korte lijntjes met Veilig Thuis en de Raad van de Kinderbescherming tot periodiek georganiseerde integrale casuïstiektafels. De tijdigheid waarmee een melding wordt gemaakt bij de Raad van de Kinderbescherming als de veiligheid in het geding is, wordt beoordeeld met een ruime voldoende. Gemeenten zien dan ook nog steeds plaats voor verbetering, zeker als het gaat om de vroegtijdige signalering.
.

Zeven vuistregels voor expertise in de toegang
In aanvulling op de gemeentelijke toegang heeft de VNG samen met aanbieders zeven vuistregels voor de toegang ontwikkeld
https://vng.nl/files/vng/20151027_jeugdhulp_7_vuistregels_voor_expertise_in_de_toegang.pdf

Succesfactor: investeren in de relatie met de huisarts

De huisarts heeft in de jeugdwet een zelfstandige positie. Nog niet alle regio's ervaren de relatie met de huisarts als positief en hebben onderlinge afspraken. Uit de enquête blijkt dat er in alle regio's wel geïnvesteerd wordt in deze relatie (zie resultatentabel hieronder).

Answer Options	Response Percent
Ja	100,0%
Nee	0,0%
Weet ik niet	0,0%

Er komen ook steeds meer succesvolle voorbeelden van deze samenwerking. Het voorkomen van onnodige bureaucratie is tevens aandachtspunt in de samenwerking aanbieder – huisarts en wijkteam. Een veelvoorkomende werkwijze is om een professional uit de gemeentelijke toegang of de praktijkondersteuner van de huisarts verantwoordelijk te maken voor de aansluiting.

Voorbeeld: Investeren in de relatie huisarts-gemeente in De Bilt
In De Bilt investeert het CJG in de relatie met de huisartsen. Samen nemen ze de verantwoordelijkheid om de jeugd te begeleiden met opvoeden en opgroeien. Het CJG maakt gebruik van het vertrouwen van cliënten in hun huisarts. Om de huisartsen te faciliteren bij het verlenen van jeugdhulp, zijn er twee zaken ontwikkeld:

- Aan alle huisartsenpraktijken is een ambulante hulpverlener uit de tweedelijns jeugdzorg (een 'Hanneke', omdat de eerste hulpverlener Hanneke heette) gekoppeld. Wanneer een huisarts vermoedt dat er in een situatie problematiek op meerdere niveaus speelt, verwijst hij niet op de klassieke wijze, maar neemt Hanneke zelf contact op met het gezin en gaat op huisbezoek. Haar bevindingen koppelt Hanneke terug aan de huisarts, en zij gaat aan de slag met het gezin of de jongere. Hanneke is verbonden aan het CJG.

- Voor huisartsen is brede diagnostiek voor kinderen beschikbaar, waarin alle leefgebieden aan de orde komen. Het onderzoek kan uit verschillende elementen bestaan: een gesprek met ouders en kind, observatie op school, verschillende vragenlijsten, etc. Als het onderzoek is afgerond, krijgen gezin en huisarts de resultaten. In samenspraak wordt gekeken of en welke vervolgstappen nodig zijn.

Succesfactor: investeren in administratieve lastenverlichting

Een herkenbaar aandachtspunt dat ook al in de tweede rapportage werd genoemd zijn de administratieve lasten. Het integreren van de verschillende administratieve processen uit het voormalige jeugdstelsel blijkt effectieve en tijdige zorg te belemmeren. Daarom is de aandacht voor administratieve lasten in alle regio's hoger op de agenda komen te staan. Inmiddels zijn daarmee alle gemeenten aangesloten op het Gegevensknooppunt voor veilig berichtenverkeer met aanbieders.

Toch stellen gemeenten dat het een proces van een lange adem is om alle systemen goed op elkaar aan te sluiten. Het gevolg hiervan is dat er onvoldoende over- en inzicht is in de totale zorgconsumptie en de budgetbenutting. Hier wordt echter innovatief mee omgegaan (zie voorbeelden uit onderstaand kader).

Casuïstiek
"Door het werken met een monitorsysteem dat direct door de aanbieders wordt gevuld en omzetplafonds per aanbieder hebben wij een goed beeld van het zorggebruik en trekken aanbieders op tijd aan de bel als er overschrijding dreigt. Zo kan er tijdig worden bijgestuurd".

*

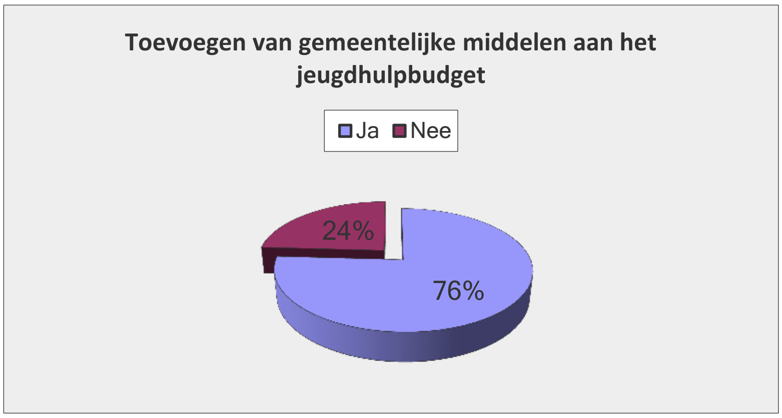
"We beschikken niet en hebben ook de rechtbank kunnen overtuigen dat dit onnodige administratieve lasten zijn, we willen vertrouwen op de professionals. We hebben wel met de toegangsmedewerkers een inhoudelijk afwegingskader opgesteld, zodat de veiligheid en kwaliteit van de zorg geborgd blijft."

*

"We hebben met de aanbieders samen een productcode 'Kinderen-uit-de-knel' gemaakt, zodat dit aanbod niet vanuit een DBC gefinancierd wordt en het kind sneller de juiste zorg krijgt."

Door deze innovatieve werkwijzen zegt ruim 31% van de regio's over- en inzicht in de zorgconsumptie en de budgetbenutting. 68% geeft aan hierin voldoende inzicht te hebben.

Gemeenten investeren in jeugdhulp

Met over- en inzicht in de budgetbenutting kan de balans van het afgelopen jaar worden opgemaakt. Voor ruim driekwart van de gemeenten (76%) wordt het daardoor duidelijk dat zij gemeentelijke middelen moeten gaan toevoegen aan het jeugdhulpbudget om dit kalenderjaar uit te komen. De veruit meest gehoorde zorg is dan ook de tijds- en financiële druk waaronder de transformatie moet plaatsvinden. Hierdoor gebeurt veel ad hoc en met weinig inhoudelijke verdieping. Gemeenten geven aan te zoeken in het vormgeven van hun regierol en zeggen de operatie om alle partijen adequaat te verbinden complex te vinden. Het doorbreken van de 'oude' cultuur blijkt lastig en tijdrovend te zijn.

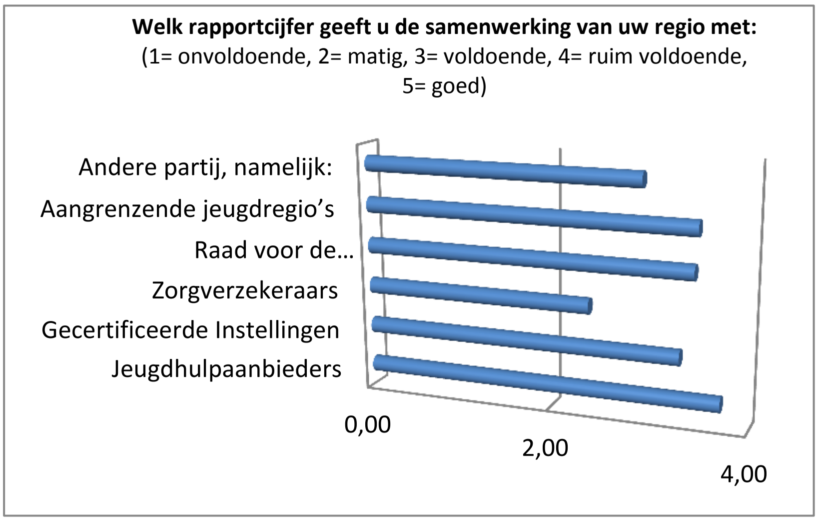
Inkoop

Voor wat betreft de inkoop zien we een gevarieerd beeld. Een deel van de regio´s verlengt contracten, een deel van de regio´s sluit nieuwe contracten. Gemeenten zijn volop bezig met inkopen. De gesprekken zijn ingewikkeld in de regio´s die door objectief verdeelmodel fors achteruit gaan en in korte tijd een aanzienlijke volumedaling moeten realiseren. Op een beperkt aantal plekken zien we dat het evenals in 2015 een race tegen de klok zal zijn. Toch is er een groot verschil met de inkoop vorig jaar: nu liggen er al contracten waar gemeenten en aanbieders op terug kunnen vallen. Zo'n 60% procent van de regio's geeft aan ook meerjarenafspraken te hebben met zorgaanbieders en GI's. Sommige regio's geven tevens aan dat jeugdhulpaanbieders bepaalde opgaven steeds meer intersectoraal te willen oppakken daar waar dat bij de vorige inkoopronde nog vooral sectoraal werd ingekocht. Andere regio's werken met zorgprofielen, waarmee deze intersectorale inkoop beter kan worden gerealiseerd naar het oordeel van deze regio.

Voor de Gecertificeerde instellingen geldt dat 93,3% van de regio's aangeeft de contracten met Gecertificeerde Instellingen (GI's) te verlengen. Wel staan in sommige regio's de budgetten onder druk. In 60% van de gevallen wordt bij deze GI's ook preventieve hulp ingekocht. Dat betekent dat de GI-medewerker bij een melding zelf met de cliënt aan de slag gaat om te voorkomen dat een maatregel voor kinderbescherming moet worden opgelegd.

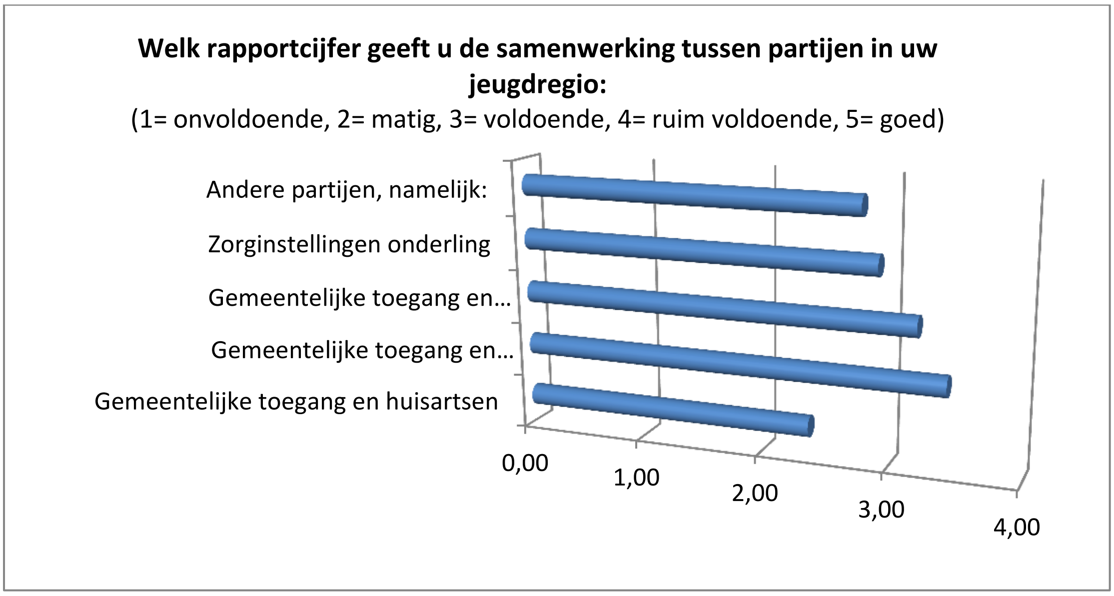
(Boven)regionale samenwerking

Opvallend is dat de regio's de samenwerking gemiddeld genomen een ruime voldoende geven. De samenwerking met de jeugdhulpaanbieders scoort het hoogst, op de voet gevolgd door de samenwerking met aangrenzende jeugdregio's. Gemiddeld wordt de samenwerking met de diverse partijen beoordeeld met een voldoende. Wat opvalt is dat vooral de samenwerking met de zorgverzekeraars als zijnde matig beoordeeld wordt.

*De andere partijen die werden genoemd zijn het onderwijs, het welzijns- en jongerenwerk]

Ten aanzien van de samenwerking tussen partijen zeggen de gemeenten te zoeken naar hun rol en aanpak. Het schakelen tussen de vele partijen, gezamenlijk en eigen belang blijkt complex en lastig.

*De andere partijen die werden genoemd zijn het onderwijs, het welzijns- en jongerenwerk